

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΙΩΒΗΛΑΙΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΣΕΡΡΩΝ - ΜΕΛΕΝΙΚΟΥ

Τήν 26ήν Μαΐου 2003 στό κατάμεστο Ἀμφιθέατρο τοῦ Πολεμικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν πραγματοποιήθηκε ὁ ἐντυπωσιακός ἐορτασμός τῶν 50 χρόνων ζωῆς καί δράσης τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱστορικής καί Λαογραφικῆς Ἑταιρίας Σερρῶν-Μελενίκου. Τήν ὅλη ἐκδήλωση συντόνισε ὁ Γενικός Γραμματέας τῆς Ἑταιρίας κ. Θωμᾶς Πέννας, Δικηγόρος.

Ἀρχικά μίλησε ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑταιρίας Δρ Νομικῆς κ. Κωνσταντῖνος Β. Χιώλος μέ θέμα: «Μισός αἰώνας ζωῆς καί δράσης τῆς Ἱστορικής καί Λαογραφικῆς Ἑταιρίας Σερρῶν-Μελενίκου».

Ἐπακολούθησαν χαιρετισμοί τοῦ Δημάρχου Σερρῶν κ. Ἰωάννου Μωυσιάδη, τοῦ Προέδρου τῆς Ὁμοσπονδίας Σεραϊκῶν Συλλόγων Ἀττικῆς κ. Ἰωάννου Ἀρβανιτάκη καί τοῦ Ἀντιπροέδρου τοῦ Συνδέσμου Εὐελπίδων Μελενίκου (τοῦ Σιδηροκάστρου) κ. Γεωργίου Φουρτούνα.

Στή συνέχεια μίλησαν τά μέλη τοῦ Δ.Σ. τῆς Ἑταιρίας κ. Ἀναστάσιος Μπέγκος, φιλόλογος-ἱστορικός, τ. Διευθυντής τῶν Ἐκπαιδευτηρίων «Ἡ Ἑλληνική Παιδεία» Ἀμαρουσίου, μέ θέμα: «ΣΕΡΡΑΪΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ. Μιά διαδρομή 50 ἐτῶν» καί κ. Γεώργιος Αἰκατερινίδης, Δρ Φιλοσοφίας, τ. Διευθυντής Ἐρευνῶν τοῦ Κέντρου Λαογραφίας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, μέ θέμα: «Ὁ λαογραφικός πλοῦτος τῆς περιοχῆς Σερρῶν».

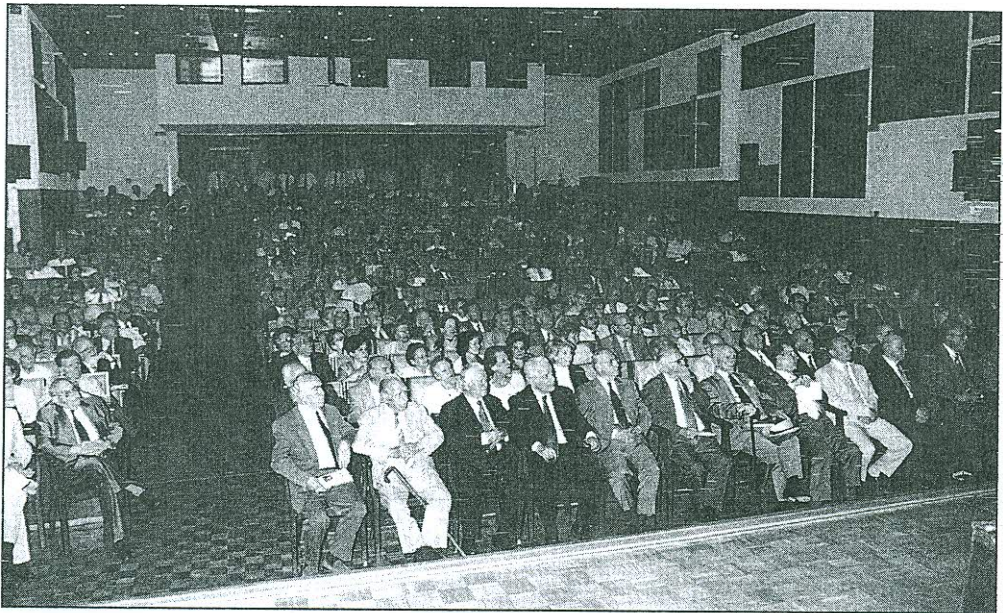
Οἱ ὁμιλίες περατώθηκαν μέ ἐκείνη τοῦ Προέδρου τοῦ Ὁμίλου «ΟΡΦΕΑΣ» Σερρῶν κ. Νικολάου Χρησιτίδη, ὁ ὁποῖος κατόπιν ἐπέδωσε τιμητική πλακέτα στόν Πρόεδρο κ. Κων. Χιώλο γιά τά 50 χρόνια τῆς Ἑταιρίας μας.

Μετά ταῦτα, ἡ μικτή χορωδία τοῦ «ΟΡΦΕΩΣ» Σερρῶν ὑπό τήν διεύθυνση τοῦ μαέστρου κ. Εὐαγγέλου Παπατσαρούχα ἀπέδωσε τραγούδια τῆς περιοχῆς τῶν Σερρῶν, καταχειροκροτηθεῖσα ἀπό τό πολυπληθές ἀκροατήριο.

Καθ' ὅλη τήν διάρκεια τῆς ἐκδήλωσης, τούς ὁμιλητές καί τήν χορωδία πλαισίωσαν μέλη τοῦ Συλλόγου Μακεδονομάχων καί Ἀπογόνων Νομοῦ Σερρῶν, ὑπό τόν Πρόεδρο κ. Νικόλαο Τζελέπη.

Ἡ ἐκδήλωση ἐκλείσει μέ δεξίωση τῶν παρευρεθέντων, κατά τήν ὁποία, μεταξύ τῶν ἄλλων, προσεφέρθησαν καί Σεραϊκά προϊόντα, εὐγενῶς χορηγηθέντα ἀπό ἐπιχειρηματίες τῶν Σερρῶν.

Κ.Β.Χ.

*Ἀπό τόν ἐορτασμό τῆς Ἐταιρίας μας στήν αἴθουσα
τοῦ Πολεμικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν.*

Διακρίνονται μεταξύ ἄλλων, ἀπό ἀριστερά. 1η σειρά: Νικ. Χρησιτίδης, Πρόεδρος τοῦ Ὁμίλου «ΟΡΦΕΑΣ» Σερρών, Νικ. Μαμμωνᾶς, π. Βουλευτής Λάρισας, Ἄγγ. Ἀγγελούσης, π. Ὑπουργός, Ἀθ. Γκόλτσης, Ἀρειοπαγίτης ἔ.τ., Ἰωάν. Ντελάκης, Ἀντιπρόεδρος ἔ.τ. τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, Ἰωάν. Γρίβας, π. Πρωθυπουργός καί Πρόεδρος του Ἀρείου Πάγου, Θεόδ. Μέκαλης, Ἀρειοπαγίτης ἔ.τ., Ἀθ. Μανουσόπουλος, π. Νομάρχης Σερρών, Ἰωάν. Μωϋσιάδης, Δήμαρχος Σερρών, Εὐ. Οἰκονόμου, Πρόεδρος τῶν Ἐκπαιδευτηρίων «Ἑλληνική Παιδεία», Κων. Τσιπλάκης, Βουλευτής Σερρών - 2η σειρά: Κων. Κομητούδης, Ἐκδότης καί Δ/ντής τῆς ἡμερησίας τῶν Σερρών «Ἡ Πρόοδος», Κων. Βαβοῦσκος, Ἀκαδημαϊκός, Ὁμ. Καθηγητής Παν/μίου καί Πρόεδρος τῆς Ἐταιρίας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Δημ. Δημοσθενόπουλος, π. Ὑπουργός, Ἀν. Εὐαγγελίδης, Πρόεδρος τῆς Σερραϊκῆς Ἐνώσεως Ἀθηνῶν - 3η σειρά: Διον. Μανρόγιαννης, π. Πρύτανης ΔΠΘ, Γεώργ. Φουρτούνας, Ἀντιπρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Εὐελπίδων Μελενίκου (στό Σιδηρόκαστρο), Εὐδ. Καλαφατοπούλου-Φουρτούνα, Γεν. Γραμματέας τοῦ Συλλόγου Κυριῶν καί Δεσποινίδων Μελενίκου «Ἡ Ἀρμονία» (στό Σιδηρόκαστρο) κ.ᾶ.

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ κ. ΚΩΝ. ΧΙΩΛΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΕΡΡΩΝ-ΜΕΛΕΝΙΚΟΥ.

ΜΙΣΟΣ ΑΙΩΝΑΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗΣ

Κυρίες και Κύριοι,

Ἡ Ἱστορική καί Λαογραφική Ἑταιρία Σερρῶν-Μελενίκου ιδρύθηκε στήν Ἀθήνα τήν 21 Ἰουλίου 1952 μέ πρωτοβουλία τῶν ἐπιφανῶν Σερραίων καί Μελενικίων λογίων καί ἐπιστημόνων Πέτρου Πέννα, Βασιλείου Σιμωνίδη, Νατάλη Πέτροβιτς, Δημητρίου Χόνδρου, Οὐμβέρτου Ἀργυροῦ, Νικολάου Τσίμπα, Ἰακώβου Ζαγκαρόλα, Ἄννας Τριανταφυλλίδου, Τριαντάφυλλου Θεοδωρίδη, Λιλῆς Χριστομάνου-Καλλίνσκυ καί ἄλλων ἐξεχουσῶν μορφῶν τῆς διανοήσεως.

Ἡ ίδρυθεῖσα τότε Ἱστορική καί Λαογραφική αὐτή Ἑταιρία διέλαβε

Ὁ Πρόεδρος κ. Κων. Χιῶλος, ὁμιλῶν κατά τόν ἑορτασμό τοῦ Ἰωβηλαίου, πλαισιωμένος ἀπό ἀντιπροσωπεΐα τοῦ Συλλόγου Μακεδονομάχων καί Ἀπογόνων Νομοῦ Σερρῶν, ἀποτελούμενη ἀπό τόν Πρόεδρο κ. Νικ. Τζελέπη καί τά μέλη κ. Κων. Βασιλείου, Βάιο Γκούρμη, Γρηγ. Γανγαλάκη, Χρήστο Στοῖλα καί Κων/νο Κέππα.

πολύ ὀρθῶς στήν ἐπωνυμία καί τούς σκοπούς της, ἐκτός τῶν Σερρῶν καί τό προαιωνίως Ἑλληνικώτατο Μελένικο, τό ὅποιο μέ τήν ἀναμφισβήτητη βυζαντινή του παράδοση, μέ τίς 70 περίπου ἐκκλησίες του καί τά 4 περιώνυμα Ἑλληνικά σχολεῖα του, ὑπῆρξε ἀνέκαθεν ὁ προμαχώνας τοῦ Ἑλληνισμοῦ καί φωτοδότις πηγὴ πολιτισμοῦ.

Ἄτυχῶς, ὁμως, μέ τήν ἄδικη Συνθήκη τοῦ Βουκουρεστίου τῆς 28ης Ἰουλίου 1913, παρεχωρήθη, παρά πᾶσαν ἔννοϊαν δικαίου καί ἠθικῆς, στοὺς Βουλγάρους.

Κατά τό ἄρθρο 2 τοῦ Καταστατικοῦ της, σκοποὶ τῆς Ἱστορικῆς καί Λαογραφικῆς Ἐταιρίας Σερρῶν-Μελενίκου εἶναι ἡ περισυλλογὴ καί διάσωση τοῦ ἱστορικοῦ, ἀρχαιολογικοῦ καί γλωσσικοῦ ὑλικοῦ, ἡ μελέτη τῆς λαϊκῆς τέχνης, ὡς καί ἡ περισυλλογὴ καί διατήρηση τῶν παλαιῶν ἐθίμων καί παραδόσεων τῆς περιοχῆς ἐκείνης τῆς Μακεδονίας, ἡ ὅποια κατὰ τήν Τουρκοκρατία ἀπήρτιζε διοικητικῶς τό διαμέρισμα (Σαντζάκιο) τῶν Σερρῶν καί τῶν Καζάδων (Ἐπαρχιῶν) αὐτοῦ, ἤτοι τῶν Σερρῶν, Νιγρίτης, Ζίχνας, Σιδηροκάστρου, Πετριτσίου, Μελενίκου, Νευροκοπίου καί Ροσλοκίου.

Εἰδικότερα, ἡ Ἱστορικὴ καί Λαογραφικὴ Ἐταιρία ἔχει κατὰ τό Καταστατικὸ της ὡς σκοπὸ τήν ἔρευνα καί τήν προβολὴ τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος τῆς ἰδιαιτέρας μας πατρίδος, τῶν Σερρῶν καί τῆς περιοχῆς των, ἀλλὰ καί τήν ἐνθάρρυνση καί προτροπὴ τῶν νεωτέρων ἐπιστημόνων πρὸς τίς ἱστορικές μελέτες καί ἔρευνες.

Οἱ στόχοι τῆς Ἱστορικῆς καί Λαογραφικῆς Ἐταιρίας Σερρῶν-Μελενίκου ὑλοποιοῦνται μέ ποικίλες πνευματικές καί πολιτιστικές ἐκδηλώσεις, μέ διαλέξεις καί ὁμιλίες, μέ συμμετοχὴ σέ ἱστορικά καί ἄλλα ἐπιστημονικά συνέδρια, μέ δημοσιεύσεις αὐτοτελῶν μελετῶν καί ἔργων ἐπιστημονικῶν, ἀναφερομένων στοὺς καταστατικούς σκοπούς της, ἀλλὰ πρό παντός μέ τήν ἐκδοση τοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος «ΣΕΡΡΑΪΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ», γιὰ τό ὅποιο θά κάνει λόγο διεξοδικό στή συνέχεια τῆς ἐκδηλώσεώς μας ὁ κ. Ἀναστάσιος Μπέγκος.

Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρω ὅτι ἡ Ἐταιρία μας κατὰ τήν διαρρέυσασα 50ετία ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της ἐπραγματοποίησε σειρὰ διαλέξεων καί ὁμιλιῶν στήν Ἀθήνα καί σέ ἄλλες πόλεις τῆς Ἑλλάδος καί συμμετέσχε σέ πολλά συνέδρια. Κατὰ τήν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1994 δέ περίοδο πού προεδρεύω ἐγὼ αὐτῆς, διοργανώσαμε ἐπιβλητικές τελετές στό Ναύπλιο, γιὰ νά τιμήσουμε τόν ἀνεπανάληπτο δικαστὴ Ἀναστάσιο Πολυζωΐδη, στό Ἀγρίνιο, γιὰ νά τιμήσουμε τόν ἀπαγχονισθέντα στίς Σέρρες ἡρωικὸ Μακεδονομάχο

Νίκο Παναγιώτου καί στήν Ἀθήνα γιά νά τιμήσουμε καί νά ἐξάρουμε τήν ἀποφασιστική συνεισφορά στόν Ἱερό Ἀγώνα τοῦ '21 τοῦ ἀρχιστρατήγου τῶν Μακεδονικῶν Δυνάμεων Ἐμμανουήλ Παπαῦ καί τήν μεγάλη συμβολή τῶν Σερραίων στόν Μακεδονικό Ἀγώνα.

Ἐξ ἄλλου, ὁ ἔχων τήν τιμή νά σᾶς ὀμιλεῖ, προσκληθεῖς ὑπό διαφόρων Συλλόγων μίλησα ἐπί ἱστορικῶν καί ἐθνικῶν θεμάτων στήν Ἀθήνα ἐπανειλημμένως, στή Θεσσαλονίκη, στίς Σέρρες, στό Σιδηρόκαστρο, στήν Ἀλισσράτη, τήν Δράμα, τήν Καβάλα, τήν Καλαμάτα καί στό Μόναχο τῆς Γερμανίας. Ἐπίσης, ἀπό τοῦ βήματος αὐτοῦ, προσκληθεῖς ἀπό τήν Σερραϊκή Ἐνωση Ἀθηνῶν, μίλησα πέρυσι διά τήν 89η ἐπέτειο τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Σερρῶν, κατά τήν 29η Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1913.

Ὅλες οἱ ὡς ἄνω ἐκδηλώσεις τῆς Ἐταιρίας μας σημείωσαν ἐξαιρετική ἐπιτυχία καί ἐπέσυραν τά πλέον εὐμενῆ σχόλια ὄλων ὄσων παρέστησαν σ' αὐτές.

Πρός ὑλοποίηση τῶν καταστατικῶν σκοπῶν τῆς Ἐταιρίας μας, σπουδαίως συμβάλλουν οἱ χορηγοί αὐτῆς. Μεταξύ αὐτῶν προέχουσα θέση κατέχουν τό Ἰδρυμα Ἰωάννου Κωστοπούλου, ἡ Μεγάλη Μακεδῶν εὐεργέτις κ. Θεούλα Καρούτα, ἡ Μπάγκειος Ἐπιτροπή, οἱ Σερραῖες ἀδελφές τῆς ἱστορικῆς οἰκογενείας τῶν Σερρῶν Παπαφωτίου καί ἄλλοι. Πρός ὄλους αὐτούς ἡ Ἐταιρία μας ἐκφράζει τίς εὐγνώμονες εὐχαριστίες της.

Ἡ Ἱστορική καί Λαογραφική Ἐταιρία Σερρῶν-Μελενίκου, κατά τό μακρό διάστημα τῆς ἐπί 50 ἔτη ὑπάρξεως καί δράσεώς της, ἐπιτελεῖ σοβαρό ἔργο, ἀποβλέπον στήν πολιτιστική καί πνευματική προβολή τῆς ὠραίας καί ἀκμάζουσας ἱστορικῆς πόλεως τῶν Σερρῶν καί ὀλοκλήρου τῆς περιφέρειας αὐτῆς καί ἰδιαιτέρως στήν ἀπό πάσης πλευρᾶς ἐπιστημονική ἔρευνα γιά τήν περισυλλογή, ὅπως προείπαμε, τοῦ ἱστορικοῦ καί λαογραφικοῦ ὑλικοῦ, τό ὁποῖο μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου κινδυνεύει νά ἐξαφανισθεῖ. Μέ τήν προσπάθειά της αὐτή ἡ Ἐταιρία μας ἀποσκοπεῖ νά διατηρήσει ἔντονη τήν παρουσία τῶν Σερρῶν στόν Ἑλληνικό χῶρο καί νά ἐξάρει καί ὑπογραμμίσει δεόντως τόν ἱστορικό ρόλο πού διεδραμάτισε αὕτη κατά τό παρελθόν ὡς ἐθνική ἔπαλξη.

Μέγα πλήγμα γιά τήν Ἱστορική καί Λαογραφική Ἐταιρία Σερρῶν-Μελενίκου ἀπετέλεσε ὁ κατά τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1994 ἐπισυμβάς θάνατος τοῦ ἐπί σειράν ἐτῶν Προέδρου αὐτῆς Πέτρου Πέννα.

Ὁ Πέτρος Πέννας ἀπό τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐταιρίας μας, ἐκλεγόμενος συνεχῶς ὡς γενικός γραμματεὺς της μέχρι τοῦ ἔτους 1963 καί ὡς Πρόε-

δρός της έκτοτε μέχρι του θανάτου του, πρωτοστάτησε με την ανεκτίμητη προσφορά του και την χαρισματική ενεργητικότητά του στην έρευνα, διατήρηση και διάσωση της παράδοσης και της ιστορικής μνήμης. Παραμερίζων προσωπικές φιλοδοξίες, παραχώρησε στην Ίστορική και Λαογραφική Έταιρία Σερρών-Μελενίκου τον τίτλο των «ΣΕΡΡΑΪΚΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ» (πού πρωτοεξέδωσε τό 1938 και τοῦ ἀνήκε), τά ὅποια έκτοτε ὡς ἐκδοτικό ὄργανο τῆς Έταιρίας με τήν ἀκάματη ἐπιμέλεια καί φροντίδα τοῦ ἰδίου καί ἐκλεκτῶν συνεργατῶν του, ἀπέβησαν Κιβωτός τοῦ Σερραϊκοῦ πολιτιστικοῦ θησαυροῦ, χαρακτηρίσθηκαν πολῦτιμο ἔργο καί τιμήθηκαν.

Ὁ Πέτρος Πέννας, παραλλήλως μέ τά ἱστορικά συγγράμματά του, τά πολυάριθμα δημοσιεύματά του στίς ἐφημερίδες καί τά περιοδικά τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Θεσσαλονίκης καί τῶν Σερρῶν καί τήν συμμετοχή του μέ σχετικές διαλέξεις, ὁμιλίες καί ἀνακοινώσεις σέ ἐπιστημονικά συνέδρια, συνέβαλε στήν διατήρηση τῆς παράδοσης καί τῆς ἱστορικής μνήμης. Δέν θά ἦταν ὑπερβολή νά λεχθεῖ ὅτι ὁ Πέτρος Πέννας ἦταν κυριολεκτικά «ἡ ψυχή» τῆς Ίστορικής καί Λαογραφικῆς Έταιρίας Σερρῶν-Μελενίκου, ἀναλώσας τήν ζωή του στήν ἐκπλήρωση τῆς ἀποστολῆς της.

Γενικῶς δέ, ὁ Πέτρος Πέννας ὑπῆρξε μιά ἐξέχουσα πνευματική προσωπικότητα μέ πολυσχιδῆ ἐθνική καί κοινωνική δράση καί προσφορά, καρπό τῆς ὁποίας, ἐκτός τῶν ἄλλων, ἀποτελεῖ καί ἡ ἐκδοση τοῦ κλασικοῦ στό εἶδος του συγγράμματός του «Ίστορία τῶν Σερρῶν» - Ἀπό τῆς Ἀλώσεως αὐτῶν ὑπό τῶν Τούρκων μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεώς των ὑπό τῶν Ἑλλήνων -(Α' ἐκδοση 1938, Β' ἐκδοση 1966).

Γιά ὅλους τούς ἀνωτέρω λόγους στόν Πέτρο Πέννα ἀνήκει ἐπαξίως ὁ τίτλος τοῦ ἱστορικοῦ τῶν Σερρῶν, τοῦ ξεχωριστοῦ πνευματικοῦ δημιουργοῦ καί τοῦ ἐθνικοῦ ἀγωνιστοῦ.

Ὁ Δῆμος Σερρῶν, ἀναγνωρίζων τήν μεγάλη ἐθνική καί πνευματική προσφορά τοῦ ἀειμνήστου Πέτρου Πέννα, τοῦ ἀπένευμε τόν Ἰούνιο τοῦ 1990 τό μετάλλιο τῆς πόλεως τῶν Σερρῶν καί τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1993 τοῦ ἐπέδωσε τιμητικό ψήφισμα γιά τίς παρασχεθεῖσες ὑπηρεσίες του.

Τό δυσάρεστο, ὅμως, γεγονός τοῦ θανάτου τοῦ Πέτρου Πέννα δέν ἐπενήργησε ἀνασταλτικῶς γιά τήν συνέχιση τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ ἔργου καί τῶν δραστηριοτήτων τῆς Ίστορικής καί Λαογραφικῆς Έταιρίας Σερρῶν-Μελενίκου. Μετά τήν ἀναμόρφωση τοῦ διοικητικοῦ της συμβουλίου καί τήν ἐκλογή ὡς Προέδρου τοῦ ὁμιλοῦντος, ἡ Έταιρία μας συνεχίζει μέ αὔξοντα ρυθμό καί μεγάλη ἐπιτυχία, κατά κοινή ἀναγνώριση καί ὁμολο-

γία, τήν ἐπιτέλεση τοῦ ἔργου της σέ ὄλους τούς τομεῖς δραστηριοποιήσεώς της.

Δέν θά πρέπει νά παραλείψω καί νά ἐξάρω δεόντως καί τήν μεγάλη συμβολή στήν ἴδρυση καί τήν ἐπιτυχή ἐκπλήρωση τῶν σκοπῶν τῆς Ἑταιρίας μας, ἐκτός τῶν ἄλλων, καί τοῦ ἐν ἔτει 1971 ἀπιβιώσαντος Νατάλη Πέτροβιτς, ἐπιφανοῦς Σερραίου καί διακεκριμένου πνευματικοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε γόνος παλαιᾶς καί ἀρχοντικῆς οἰκογενείας μέ γενεαλογικές ρίζες συνδεόμενες μέ τήν πολύπαθη πόλη τῶν Σερρῶν καί τό πολυθρύλητο Μελένικο καί διακρίθηκε ὡς ἱστορικός ἐρευνητής, λαογράφος, ποιητής καί λογοτέχνης μέ πλούσιο ἱστορικό, λαογραφικό καί ποιητικό ἔργο. Οἱ οἰκογενειακές καταβολές τοῦ Νατάλη Πέτροβιτς ἔχουν ὡς ἀφετηρία τούς χρόνους τῆς Ἐθνεγερασίας τοῦ 1821, ἀφοῦ οἱ πρόγονοί του ἐγκατασταθέντες στή Βιέννη, ὑπῆρξαν συνεργάτες τοῦ Ρήγα Φεραίου, ὁλόκληρο δέ τό γενεαλογικό του δένδρο συνυφαίνεται μέ τήν γενεά τῆς γνωστῆς οἰκογενείας τῶν Χριστομάνων τοῦ Μελενίκου.

Ὁ Νατάλης Πέτροβιτς, γεννηθεῖς τό 1899, ἔζησε στήν πόλη τῶν Σερρῶν καί ἔγινε μάρτυρας τῶν καταστροφῶν της κατά τά ἔτη 1913 καί 1917.

Ὅπως προείπαμε, ὁ Νατάλης Πέτροβιτς ὑπῆρξε ἰδρυτικό καί ἐξέχον μέλος τῆς Ἱστορικῆς καί Λαογραφικῆς Ἑταιρίας Σερρῶν - Μελενίκου, δημοσιεύσας στά «ΣΕΡΡΑΪΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ» πλῆθος μελετῶν του, ἀναφερομένων ἰδίως στά ἔθιμα, τήν γλώσσα, τήν ἔνδυση καί γενικά τήν ἱστορία τῆς πόλεως τῶν Σερρῶν καί τῆς περιοχῆς των.

Πέρυσι ὁ Δήμος Σερρῶν, κατά τήν διάρκεια εἰδικῆς τελετῆς, τόν τίμησε στό πρόσωπο τῆς κόρης του κ. Λότης Πέτροβιτς-Ἀνδρουτσοπούλου, διακεκριμένης λογοτέχνης καί συγγραφέως, ἡ ὁποία, ἐπίσης, τυγχάνει ἐξαίρετο μέλος τῆς Ἑταιρίας μας.

Ἐπίσης, δέν θά πρέπει νά παραλείψω νά ἀναφερθῶ καί στόν ἀποβιώσαντα τό 1998 κορυφαῖο λογοτέχνη καί ἱστορικό συγγραφέα Γιώργο Καφταντζῆ, τόν ὁποῖο ἡ Ἑταιρία μας ἀνεκήρυξε τήν 5η Δεκεμβρίου 1986 κατά τήν διάρκεια εἰδικῆς τελετῆς στόν «Παρνασσό», ἐπίτιμο μέλος της καί τοῦ ἀπένευμε τιμητική διάκριση, ἀναγνωρίζοντας τό μακροχρόνιο λογοτεχνικό καί ἱστορικό του ἔργο καί τήν πολύπλευρη πνευματική του δραστηριότητα γιά τήν καλλιέργεια τῶν Γραμμάτων καί τήν ἐξύψωση τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου τῶν Σερρῶν.

Ὁ Δήμος Σερρῶν, τιμώντας τό ἔργο καί τήν πολυσχιδῆ προσφορά τοῦ Γιώργου Καφταντζῆ πρός τίς Σέρρες, ἀνήγειρε τόν ἀνδριάντα του στό

πάρκο τοῦ ΙΚΑ τῶν Σερρῶν, τοῦ ὁποῖου τὰ ἀποκαλυπτήρια ἔγιναν μέ κάθε μεγαλοπρέπεια τήν 29η Σεπτεμβρίου 2002.

Τέλος, ἐπίλεκτο μέλος τῆς Ἑταιρίας μας ὑπῆρξε, μεταξύ τῶν ἄλλων, καί ὁ κατά τήν 29η Αὐγούστου 1999 ἀποβιώσας στίς Σέρρες Εὐάγγελος Ἀσπιώτης, ποιητής καί λογοτέχνης, ὁ ὁποῖος διακρίθηκε γιά τήν συμμετοχή του στήν πνευματική ζωή τῆς πόλεως τῶν Σερρῶν, στήν ὁποία ἀφιέρωσε τὰ Σερραϊκά του Σονέτα. Ποιητικές του συλλογές, ἐπιφυλλίδες, ἄρθρα καί ἄλλα ἔργα του δημοσιεύθηκαν, ἐκτός τῶν ἄλλων, στά «Σερραϊκά Χρονικά» καί στίς ἑφημερίδες τῶν Σερρῶν «Σερραϊκόν Βῆμα» καί «Ἡ Πρόοδος».

Κυρίες καί Κύριοι,

Ἡ ἀνωτέρω σύντομη ἀναφορά μου στά περιορισμένα χρονικά περιθώρια αὐτῆς τῆς ὁμιλίας μου, στήν ἐπί 50 χρόνια ζωή καί δράση τῆς Ἱστορικής καί Λαογραφικῆς Ἑταιρίας Σερρῶν-Μελενίκου, δέν εἶναι πλήρης. Ἀπό ὅσα, ὅμως, ἐλέχθησαν, ἐξάγεται τό συμπέρασμα, ὅτι τὰ ἐπιτεύγματα αὐτῆς ὑπῆρξαν ἀπολύτως ἱκανοποιητικά καί γόνιμα γιά τήν διάσωση ἱστορικῶν στοιχείων καί τήν διατήρηση τῆς ἱστορικῆς μνήμης, ἡ ὁποία εἶναι τόσον ἀπαραίτητη γιά τήν ἐθνική μας αὐτογνωσία. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ ἀναφορά μου αὐτή τῆς δραστηριότητος τῆς Ἱστορικής καί Λαογραφικῆς Ἑταιρίας Σερρῶν-Μελενίκου ἄς θεωρηθεῖ ὡς μνημόσυνο αἰώνιο καί ὡς ἔκφραση εὐγνωμοσύνης ὅλων ἡμῶν τῶν Σερραίων καί Μελενικίων πρὸς τοὺς ἐκλιπόντες ἐμπνευστές, ἰδρυτές καί συντελέσαντες στήν ἐκπλήρωση τοῦ ἔργου της καί ἰδίως πρὸς τοὺς Πέτρο Πέννα, Νατάλη Πέτροβιτς, Τριαντάφυλλο Θεοδωρίδη, Ἰσαάκ Λαυρεντίδη, Γιώργο Καφταντζῆ, Ἰωάννη Βλάχο καί Εὐάγγελο Ἀσπιώτη.

Τό ἐπιτελεσθέν κατά τήν διαρρέυσασα ἀπό τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἑταιρίας μας 50ετία ἔργο, ὑψηλῆς πνευματικῆς καί πολιτιστικῆς στάθμης, ἐκτός ἀπό τήν βράβευσή του ἀπό τήν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν μέ εἰδικό ἔπαινο, ἔτυχε γενικῆς ἀναγνωρίσεως καί μαρτυρεῖται ἀπό ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀσχολοῦνται μέ τὰ Γράμματα καί εἰδικότερα τίς Ἱστορικές καί Λαογραφικές Ἔρευνες.

Η ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΜΠΕΓΚΟΥ

«ΣΕΡΡΑΪΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ», ΜΙΑ ΔΙΑΔΡΟΜΗ 50 ΕΤΩΝ

(Ἡ εἰσήγηση συνοδεύεται ἀπὸ προβολὴ σχετικῶν διαφανειῶν)

Κυρίες καὶ Κύριοι,

«Τὰ «Σερραϊκά χρονικά» εἶναι πνευματικό τέκνο τῆς Ἱστορικῆς καὶ Λαογραφικῆς ἐταιρείας Σερρῶν-Μελένικου. Εἶναι περιοδικό σύγγραμμα, βιβλίο πού κυκλοφορεῖ κάθε 3 περίπου χρόνια. Γιορτάζουν κι αὐτά, μέ τῆ σειρά τους, σήμερα τὰ 50 χρόνια ἀπὸ τὴν κυκλοφορία τοῦ Α' τόμου τους.

Ἡ ὄνομασία «Σερραϊκά Χρονικά» χρησιμοποιήθηκε γιὰ πρώτη φορὰ καὶ ἐκχωρήθηκε εὐγενῶς στὴν Ἑταιρεία ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Π. Πέννα.

Ὁ Πέτρος Πέννας ὑπῆρξε ὁ κατ' ἐξοχὴν ἱστορικός τῶν Σερρῶν, Γενικός Γραμματέας ἀρχικά καὶ ἔπειτα πρόεδρος καὶ ψυχὴ τῆς ἐταιρείας ἐπὶ πολλὰ ἔτη.

Τὰ «Σερραϊκά Χρονικά» εἶναι τὸ μέσον διὰ τοῦ ὁποίου πραγματώνει τοὺς σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας μας, ἀφοῦ κατὰ τὸ καταστατικό τῆς «ἔχει σκοπὸ τὴν περισυλλογὴ καὶ διάσωση τοῦ ἱστορικοῦ, ἀρχαιολογικοῦ καὶ γλωσσικοῦ ὕλικου, καθὼς καὶ τὴν περισυλλογὴ καὶ διατήρηση παλαιῶν ἐθίμων καὶ παραδόσεων τῆς Σερραϊκῆς γῆς».

Στὸν Α' τόμο τῶν «Σερραϊκῶν Χρονικῶν» πού κυκλοφόρησε τὸ 1953, δεσπόζουν μνημειώδη ἔργα τῶν ἀειμνήστων Π. Πέννα (Ἀναστ. Πολυζωΐδης) καὶ Νατάλη Πέτροβιτς (Λαογραφικά σύμμεικτα). Ὁ Νατάλης Πέτροβιτς εἶναι ὁ πατέρας τῆς μεγάλης Σερραίας λογοτέχνης Λότης Πέτροβιτς-Ἀνδρουτσοπούλου.

Ἀπὸ τὸ Μάρτιο τοῦ 2002 κυκλοφορεῖ ὁ 14ος τόμος, ἐνῶ ἤδη ἔχει ἀρχίσει ἡ συγκέντρωση ὕλικου γιὰ τὸ 15ο τόμο. Στὶς 4.000 σελίδες τῶν 14 τόμων τῶν «Σερραϊκῶν χρονικῶν» ἔχουν δημοσιευθεῖ 153 ἐργασίες (ἐκ τῶν ὁποίων 12 ἀναφέρονται στό Μελένικο) 66 συνολικά συγγραφέων, 67 βιβλιοκρισίες καὶ βιβλιοπαρουσιάσεις καὶ 600 περίπου φωτογραφίες.

Στὰ «Σερραϊκά Χρονικά» δημοσιεύονται ἔργα καὶ ἐργασίες πρωτότυπες καὶ συχνά πρωτοποριακές ἀπὸ γνωστούς ἀλλὰ καὶ νέους συγγραφεῖς,

Χαρακτηριστική φωτογραφία από τὰ 50χρονα τῆς Ἐταιρίας μας. Στὴ μεγάλη ὀθόνη ὁ ἀείμνηστος Πέτρος Πέννας, ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τῆς Ἱστορικῆς καὶ Λαογραφικῆς Ἐταιρίας Σερρῶν-Μελενίκου. Μπροστά του, ὁ γιὸς του Θωμᾶς Πέννας, Γεν. Γραμματέας τῆς Ἐταιρίας καὶ παρουσιαστής τοῦ προγράμματος. Στὸ βῆμα ὁ κ. Ἄν. Μπέγκος.

ἐργασίες πού διαφορετικά θά ἦταν σχεδόν ἀδύνατο νά δοῦν τό φῶς τῆς δημοσιότητας, λόγω τοῦ ὑψηλοῦ κόστους τοῦ βιβλίου σήμερα. Ἀπό τίς σελίδες τους παρήλασαν, ἐκτός ἀπό τούς προαναφερθέντες, μεγάλα ὀνόματα τῆς Σερραϊκῆς διανόησης, ὅπως ὁ Καφταντζῆς, ὁ Νικολάου, ὁ Ἀσπιώτης κ.ἄ. κι ἀπό τό χώρο τῆς πολιτικῆς ὁ Ἰσαάκ Λαυρεντίδης.

Βέβαια, ἡ ἔκδοση τῶν «Σερραϊκῶν Χρονικῶν» θά ἦταν ἀδύνατη χωρὶς τὴν παρουσία χορηγῶν. Καί εἶναι φυσικό γιὰ ἓνα ἐπιστημονικό σωματεῖο, ἀφοῦ τὰ μέλη του, ἐπιστήμονες καὶ συγγραφεῖς, ποτέ δέ φημίζονται γιὰ ὑψηλά εἰσοδήματα. Εἶναι γνωστό, ἐξάλλου, ὅτι γιὰ τούς συγγραφεῖς «ἡ πενία ἀεὶ σύντροφος ἐστί». Χορηγοί, λοιπόν, αὐτῆς τῆς ἐκδοτικῆς προσπάθειας τῶν 14 τόμων τῶν «Σερραϊκῶν χρονικῶν» ἦταν τό Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ, ἡ Μπάγκειος Ἐπιτροπή, τό ἴδρυμα τοῦ Ἰω. Κωστοπούλου, ἡ κ. Θεούλα Καρούτα, τό Σπῆλαιο Ἀλιστράτης, τό Ἰδρυμα Κεραμέως καὶ μερικά ἐπιφανῆ μέλη τῆς Ἐταιρίας.

Τά «Σερραϊκά Χρονικά», γιά λόγους καθαρά παραδοσιακούς, συνεχίζου-
ν νά γράφονται στό πολυτονικό σύστημα.

Τέλος, τήν ἐπιμέλεια τῆς ἐκδόσεως τῶν «Σερραϊκῶν Χρονικῶν» στούς
πρώτους τόμους εἶχαν οἱ: Πέτρος Πέννας, Λιλίκα Χρηστομάνου-Καλίνσκι
καί ὁ Νατάλης Πέτροβιτς. Στή συνέχεια τήν ἐπιμέλεια ἔχουν οἱ κύριοι
Κων. Χιῶλος, Γεώργ. Αἰκατερινίδης καί ὁ Ἄναστ. Μπέγκος.

Τά «Σερραϊκά Χρονικά» κοσμοῦν σήμερα τίς βιβλιοθήκες πολλῶν
Γυμνασίων καί Λυκείων τοῦ Ν. Σερρῶν, καθῶς καί τήν αἴθουσα κλασικῶν
σπουδῶν τῶν ἐκπαιδευτηρίων τῆς «Ἑλλ. Παιδείας» στό Μαρούσι.

Ἐπί τῆς σύντομης αὐτῆς ἀναφορᾶς καταδεικνύεται πόσο σοφά ἐνήργησε
τό Ἄνωτατο Πνευματικό Ἰδρυμα τῆς χώρας, ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ὅταν
τό Δεκέμβριο τοῦ 1966 ἀπένευμε στό «Σερραϊκά Χρονικά» ἔπαινον τόν
πρέποντα. Ὑπογράφουν ὁ Κων/νος Τσάτσος ὡς Πρόεδρος καί ὁ Ἰω. Θεο-
δωρακόπουλος ὡς Γεν. Γραμματέας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Κύριες καί Κύριοι: σέ μιά ἐποχή ἰσοπέδωσης τῶν πάντων, σέ μιά ἐπο-
χή πνευματικοῦ «λιμοῦ καί ἀύχμοῦ» ἡ Ἱστορική καί Λαογραφική Ἐταιρία
Σερρῶν-Μελενίκου καί τά «Σερραϊκά Χρονικά» συνεχίζουν τήν πορεία
τους, μέ τήν εὐχή καί τήν ἐλπίδα, ἀλλά καί τή φιλοδοξία νά γιορτάσουν
καί τά 100 χρόνια ζωῆς καί δράσης.

Η ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΙΔΗ

Ο ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΕΡΡΩΝ

Σύμφωνα μέ τό οἰκεῖο καταστατικό, σκοπός τῆς Ἐταιρίας, τῆς ὁποίας

ἀπόψε τιμοῦμε τά 50 χρόνια ζωῆς καί δρά-
σης, εἶναι «ἡ περισυλλογή καί διάσωση τοῦ
ἱστορικοῦ, ἀρχαιολογικοῦ καί γλωσσικοῦ ὑλι-
κοῦ, ἡ μελέτη τῆς λαϊκῆς τέχνης, τῶν κοινω-
νικῶν καί λοιπῶν ἐκδηλώσεων τοῦ παρελθό-
ντος, ὡς καί ἡ περισυλλογή καί διατήρησις
τῶν παλαιῶν ἐθίμων καί παραδόσεων».

Ἐπί τόν καταστατικό αὐτόν σκοπό φαί-
νεται ἡ πρόνοια τῶν Ἰδρυτῶν τῆς Ἐταιρίας
καί ἡ ἀπόφασή τους νά ἀποδοθεῖ στόν λαϊκό
πολιτισμό ἀξία ἰσοδύναμη μέ τήν πολυκύμα-

ντη ἱστορία τῆς πολύπαθης ἀκριτικῆς περιοχῆς τῶν Σερρῶν, ὅπως φαίνεται καί ἀπό τόν προσδιορισμό τῆς Ἑταιρίας ὡς Ἱστορικῆς καί Λαογραφικῆς.

Πραγματικά, ὅσο ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ Ἱστορία τῆς περιοχῆς, τόσο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει καί ἡ Λαογραφία της, ὅπως βέβαια συμβαίνει εὐρύτερα μέ τόν Βορειοελλαδικό χῶρο, ὁ ὁποῖος, καθὼς πολλές φορές ἔχει τονιστεῖ, ἀποτελεῖ πολύτιμη κιβωτό γιά πολλές ἀξίες τοῦ κατά παράδοση πολιτισμοῦ μας.

Ἐνός πολιτισμοῦ, πού παρουσιάζει ἐξαιρετικό ἐνδιαφέρον, ὄχι μόνο γιά τήν ἐνάργεια τῶν ἐπί μέρους μορφῶν τοῦ ὕλικου, πνευματικοῦ καί κοινωνικοῦ βίου, ἀλλά καί γιά τήν ἐπιβίωση ἢ ἀπόηχο σ' αὐτόν στοιχείων ἀπό τήν ἀρχαιότητα καί ἀπό τούς βυζαντινούς χρόνους.

Ἡ περιοχή τῶν Σερρῶν μπορεῖ νά σεμνύεται ὅτι σέβεται καί τιμᾷ τήν παράδοσή της, ἡ ὁποία ἔχει ρίζες βαθιές, γι' αὐτό καί μπόρεσε νά παραμείνει ἀκμαία στήν ἀκριτική αὐτή περιοχή καί σέ καιρούς χαλεπούς, σκλαβιάς ἢ ἐπιβουλῆς ἀλλοθρήσκων. Τό ἴδιο σέβονται τήν παράδοσή τους καί οἱ γενιές τῶν ξεριζωμένων ἀπό τήν Ἀνατολική Θράκη, τόν Πόντο καί ἀπό τίς ἄλλες περιοχές τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πού ὡς πρόσφυγες βρῆκαν φιλοξενία καί στοργή στήν περιοχή τῶν Σερρῶν, ριζώνοντας σ' αὐτή τή δεύτερη πατρίδα τους ὡς δημιουργικά μέλη τῆς τοπικῆς κοινωνίας.

Ἡ παράδοση ὡς πολιτιστική ἀξία δέν παύει καί σήμερα νά ἀποτελεῖ στήν περιοχή φιλοσοφία ζωῆς, ὅσο κι ἂν ἔχει ἐπηρεασθεῖ ἀπό τή σύγχρονη ἀστική πραγματικότητα. Ἡ παρουσία τοπικῶν μουσικῶν ὀργάνων, μαζί μέ τόν χορό καί τό τραγούδι σέ πολλές καί ποικίλες ἐκδηλώσεις, ἀποτελεῖ χαρακτηριστικό στοιχεῖο, πού ἔρχεται νά τονίσει τή ζωντάνια τοῦ τοπικοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Ἰδιαιτέρα σημαντικό προβάλλει κι ἐδῶ τό κεφάλαιο τῆς λαϊκῆς λατρείας, μέ πολυμορφία ἐθίμων πού πλαισιώνουν τίς γιορτές στή διάρκεια τοῦ χρόνου.

Στά ἔθιμα αὐτά καί σέ συναφῆ δρώμενα ἐκδηλώνεται ἡ θρησκευτική εὐσέβεια, παράλληλα μέ τή λαϊκή δοξασιολογία στό εὐρύτερο φάσμα της, ὅπως μεταδίδεται ἀπό γενιά σέ γενιά.

Στό κεφάλαιο τῆς λαϊκῆς λατρείας θά ἀναφερθῶ ἐνδεικτικά, ἀρύνοντας μερικά παραδείγματα ἀπό τά «Σερραϊκά Χρονικά», γιά τά ὁποῖα διεξοδικά μίλησε πρὶν ἀπό λίγο ὁ κ. Μπέγκος. Παραδείγματα, ἀπό τά ὁποῖα πραγματικά φαίνεται ὁ λαογραφικός πλοῦτος τῆς περιοχῆς τῶν Σερρῶν, πλοῦτος ἀνεκτίμητης πολιτιστικῆς καί ἐθνικῆς ἀξίας.

Στόν πρώτο ἤδη τόμο τῶν «Σερραϊκῶν Χρονικῶν» (1953) ὁ Νατάλης Πέτροβιτς, ἐκ τῶν ἰδρυτικῶν Μελῶν τῆς Ἑταιρίας, δημοσιεύει πολυσέλιδα «Λαογραφικά σύμμεικτα». Μεταξύ αὐτῶν καί τό Χελιδόνισμα, τό γνωστό ἔθιμο τῆς 1ης Μαρτίου, πού τά παιδιά τῆς σχολικῆς ἡλικίας γυρίζουν ἀπό σπίτι σέ σπίτι καί τραγουδοῦν τόν ἐρχομό τῆς Ἐνοιξῆς καί μέ στίχους ἐπωδικούς ἐπιζητοῦν τό διώξιμο κάθε κακοῦ ἀπό τό σπίτι.

Πρόκειται γιά ἔθιμο πού συνεχίζει ἄμεσα ἀρχαία συνήθεια καί μάλιστα διασώζει τό ἀρχαῖο τραγούδι τοῦ ἀγερμού, τόσο στό λεκτικό ὕφος, ὅσο καί στά ἐπιμέρους θεματικά στοιχεῖα:

*Ἦλθε, ἦλθε χελιδόν,
καλᾶς ὥρας ἄγουσα,
καλοῦς ἐνιαυτούς...*

τραγουδοῦσαν τά παιδιά στήν ἀρχαιότητα.

*Χελιδόνα ἔρχεται
ἀπό Μαύρη Θάλασσα,...*

τραγουδοῦν σήμερα, ζητώντας καί αὐτά στό τέλος, ὅπως καί τά παιδιά παλιά, τό φιλοδώρημά τους.

Στόν ἀμέσως ἐπόμενο τόμο, τόν 2ο (1953), ἐντυπωσιάζει τό διήγημα «Τό χασίλι τοῦ Ἐπιταφίου» τῆς Ἄννας Τριανταφυλλίδου, τῆς σπουδαίας Σερραίας μέ τήν πανελλήνια καταξίωση, γιά τό παιδαγωγικό, φιλανθρωπικό καί ἐθνικό ἔργο της.

Περιγράφει τή συνήθεια τῶν Σερραίων γυναικῶν, ὅταν περνᾷ ὁ Ἐπιτάφιος μπροστά ἀπό τό σπίτι τους, νά τοποθετοῦν πάνω σ' ἕνα τραπεζάκι, μαζί μέ τήν εἰκόνα τοῦ Ἐσταυρωμένου καί θυμίαμα, καί ἕνα πιάτο μέ χασίλι, μέ βλάστηση πού ἀπό μέρες ἔχουν ἐτοιμάσει γιά τόν σκοπό αὐτόν.

Τό ἔθιμο τοῦτο μέ τή γλῶση, ὅσο ἀπλό κι ἂν φαίνεται, εἶναι σημαντικώτατο, γιατί μᾶς ὀδηγεῖ στά ἀρχαῖα Ἀδώνια, στίς γιορτές πού γίνονταν στήν Ἀθήνα καί σέ ἄλλες πόλεις γιά νά τιμήσουν τόν Ἄδωνη, θεό πού ταυτιζόταν μέ τόν μαρασμό καί τήν ἀναγέννηση τῆς Φύσης.

Οἱ γυναῖκες τιμοῦσαν τόν θεό μέ διάφορες ἐκδηλώσεις καί κυρίως τοποθετώντας πάνω σέ κλίνες κέρινα ὁμοιώματά του, τά ὁποῖα περιέβαλλαν μέ ἄνθη καί μέ τούς λεγόμενους κήπους, μέ γάστρες ὅπου εἶχαν σπείρει διάφορα φυτά, ἀπ' αὐτά πού ταχέως ἀναθάλλουν ἀλλά καί ταχέως

μαραίνονται, συμβολίζοντας έτσι την πρόωρα χαμένη νεότητα του Ἄδωνη.

«Τοῦ τζίρκ' τού κ' λίκ'» εἶναι ἓνα ἀκόμα παράδειγμα ἀπό τὰ «Σερραϊκά Χρονικά» (τ. 6, σελ. 289), μέ ἀρχαιοελληνικές καί ἀκόμα βαθύτερες ρίζες. Ἡ περιγραφή καί διάσωση τοῦ ἐθίμου ὀφείλεται στόν Νιγριτιανό Ἀστέριο Θηλυκό, ὁ ὁποῖος μᾶς ἔδωσε καί πολλά ἄλλα ἔθιμα ἀπό τή γενέτειρά του.

«Τοῦ τζίρκ' τού κ' λίκ'», δηλαδή τό κουλούρι τοῦ τζίτζικα, εἶναι ἡ προσφορά στή βρύση τοῦ χωριοῦ ἑνός κουλουριοῦ, γιά τόν τζίτζικα, ὅπως λέγουν, ἑνός κουλουριοῦ κατασκευασμένου ἀπό τό πρῶτο σιτάρι τῆς χρονιάς.

Στή συνήθεια αὐτή εἶναι ὀλοφάνερη ἡ ἐπιβίωση τῶν ἀρχαίων ἀπαρχῶν, τῆς προσφορᾶς τῶν πρῶτων καρπῶν τῆς γῆς στούς θεούς τῆς γεωργίας, στή Δήμητρα καί στόν Ἀπόλλωνα. Προσφορά εὐχαριστήρια γιά ὅ,τι ἔδωσαν, ἀλλά καί προσφορά ἱκετήρια γιά νέα παραγωγή.

«Ὁ Ντουντουλές (τόμ. 6, σελ. 290-92) διασώζει καί αὐτός πανάρχαιες, ἀρχέγονες δοξασίες καί τελετουργίες. Φυτομορφικά μεταμφιεσμένο ἓνα παιδί, περιφερόταν στούς δρόμους, τραγουδώντας καί χορεύοντας, καί ὄλοι τό κατάβρεχαν μέ νερό, πιστεύοντας ὅτι έτσι θά στείλει βροχή ὁ Θεός. Δοξασία καί τελετουργία βασισμένες στόν ὁμοιοπαθητικό τρόπο σκέψης, πού γιά αἰῶνες κυριαρχοῦσε στούς ἀγροτοποικμενικούς πληθυσμούς.

Θά ἀναφερθῶ σ' ἓνα ἀκόμη χαρακτηριστικό παράδειγμα, βασισμένο σέ δική μου ἐπιτόπια ἔρευνα μέ σχετική κινηματογράφηση καί μέ δημοσιευμένη μελέτη στά «Σερραϊκά Χρονικά» (τόμ. 8, 1979, σελ. 195-206).

Πρόκειται γιά τόν «Καλόγερο», δρώμενο τῆς Δευτέρας τῆς Τυρινῆς, πού μεταφερόμενο ἀπό τήν Ἀνατολική Θράκη ρίζωσε γερά στή νέα ἐγκατάσταση τῶν φορέων του, στήν Ἁγία Ἐλένη.

Τό δρώμενο περιλαμβάνει ἀγερούς στά σπία, καταχύματα μέ πολυσπόρια, διελκυστίνδα, καί ἀκόμα εἰκονικό ὄργωμα μέ μιμητική σπορά καί στό τέλος θάνατο καί ἀνάσταση τοῦ Καλόγερου. Στοιχεῖα ὅλα μέ ἔντονους συμβολισμούς καί ἀκόμη ἔντονότερο τόν εὐετηρικό χαρακτήρα τοῦ δρωμένου.

Ἐνός δρωμένου, γιά τό ὁποῖο ὁ Ν. Γ. Πολίτης, ὁ ἰδρυτής τῆς Λαογραφίας ὡς Ἐπιστήμης στήν Ἑλλάδα, τονίζει ὅτι μᾶς διδάσκει «τίς ὁ σκοπός καί ἡ ἔννοια διονυσιακῶν τινῶν ἑορτῶν πρό τῆς εἰσαγωγῆς καί τῆς τελειώσεως τῶν δραματικῶν ἀγῶνων ἐν Ἀθήναις», ὁ δέ Μ. Nilsson, ὁ ἐπιφανής Σουηδός θρησκευολόγος, πιστεύει ὅτι μᾶς δίδει εἰκόνα τῶν ἀρχαίων διονυσιακῶν τελετῶν περισσότερο σαφῆ ἀπό τὰ γραπτά καί ἀπό τὰ μνημειακά ντοκουμέντα πού διασώθηκαν.

Τά παραδείγματα γιά τίς ἀρχαιότατες ρίζες τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ τῆς περιοχῆς τῶν Σερρῶν θά μπορούσαν εὐκόλα νά πολλαπλασιαστοῦν. Πιστεύω ὅμως ὅτι ὁ ἀρχαιοπινής χαρακτήρας καί κατ' ἀκολουθίαν ἡ σπουδαιότητα τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ φάνηκε ὀλοκάθαρα καί ἀπό τίς λίγες περιπτώσεις, πού ἐνδεικτικά καί μόνον ἀναφέρθηκαν.

Χρέος καί καθήκον μας ἡ διάσωσή του, ἰδιαίτερα σήμερα μέ τή συντελούμενη παγκοσμιοποίηση, πού τά στοιχεῖα τοῦ λαϊκοῦ μας πολιτισμοῦ θά εἶναι καί τά ἰδιαίτερα στοιχεῖα τῆς πολιτισμικῆς μας ταυτότητας ὡς λαοῦ, μέ τίς διαχρονικές ἀξίες πού αὐτά ἐκφράζουν.